

αρωαυγή σέ Χαρωαυγή

Χαρακτηριστικό στιγμιότυπο από τὸ «πανηγύρι». Ὁ Θεοδώρακης — σὲ πρῶτο πλάνο — ἀνάμεσα στὸ πλῆθος.

ΣΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΤΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ ΚΑΡΑΪ-ΣΚΑΚΗ

« Ἡ καρδιά τῆς Ρωμισσύνης κτυπᾷ μὲ τὸν παλμὸ τῆς Κύπρου »

Τοῦ μόνιμου ἀνταποκριτῆ μας στὴν Ἀθήνα Π. ΠΑΙΟΝΙΔΗ

Οἱ λαϊκὲς συναυλίες τοῦ Μίκη Θεοδώρακη τῆς περασμένης Τετάρτης καὶ Πέμπτης πρόσφεραν μιὰ ἀνεπανάληπτη ἐμπειρία. Ὅρισμένοι τὶς ἀποκάλεσαν πανηγύρι τῆς λευτεριάς, πανηγύρι τῆς Δημοκρατίας. Ἐγὼ νομίζω πὼς σ' αὐτὸ τὸ παραλήρημα ποὺ κράτησε τὴν κάθε βραδυὰ γύρω στὶς 4 ὥρες, ἦταν κάτι περισσότερο. Ἦταν πέρα ἀπὸ τὸ πανηγύρι καὶ μιὰ θεαματικὴ ἐπιβεβαίωση τοῦ δυναμισμοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, μιὰ θεαματικὴ μαρτυρία τοῦ ἀμόλυττου τῆς ψυχῆς καὶ τῆς καρδιάς τῆς νέας γενιάς ποὺ τὰ χρόνια τῆς μεγάλης νύχτας δὲν κατόρθωσαν νὰ τὴν ὑποτάξουν. Τὰ τραγούδια τοῦ Μίκη τᾶξεραν ὄλοι, νέοι καὶ γέροι, τὰ τραγουδοῦσαν ὄλοι λὲς καὶ δὲν ὑπῆρξε ἡ ἐπταετία, λὲς καὶ κυκλοφοροῦσαν πάντα συνέχεια στοὺς δρόμους τῆς Ἀθήνας, λὲς καὶ δὲν ἦταν ἀπαγορευμένα τραγούδια. Κι' ἐκεῖνα ἀκόμα ποὺ εἶχαν γραφτεῖ στὴ Ζάτουνα καὶ στὸν Ὠρωπὸ καὶ πίσω ἀπὸ τὰ κάγκελα τῆς φυλακῆς! Ἔφτανε νὰ βγεῖ ἡ πρώτη νότα, ν' ἀντηχῆσει ἡ πρώτη πενιὰ τοῦ μπουζουκιοῦ γιὰ ν' ἀρπάξουν οἱ δεκάδες χιλιάδες τὸ τραγούδι ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ τραγουδιστῆ.

Πρῶτος ὁ Ἀντώνης Κολογιάννης γνωστὸς μας κι' ἀπὸ τὴν Κύπρο, πρῶτο τὸ «Ἐνα τὸ χελιδόνη, ἡ ἀνοιξὴ ἡ ἀκριβή». Ἀκολουθοῦν «Τῆς δικαιοσύνης ἤλιε φωτεινὲ...» Κι' ὕστερα τὸ «Σφαγεῖο» μ' ἐκείνους τοὺς φηρωτοὺς στίχους «Εἴμαστε δύο, εἴμαστε τρεῖς, εἴμαστε χίλιοι δεκατρεῖς...»

Ἡ Μαρία Φαραντούρη μεταδί-

δει μὲ τὴν ὄλο αἴσθημα, βαθειὰ φωνὴ τῆς τὴν πίκρα τοῦ Ἐπιτάφιου.

«Μέρα Μαγιοῦ μὲ μίσηφες, μέρα Μαγιοῦ σὲ χάνω...»

Ὁ Γιῶργος Νταλάρας μεταφέρει τὰ πλῆθη στὸ «Τραγούδι τοῦ νεκροῦ ἀδελφοῦ» μ' ἐκείνους τοὺς δραματικούς τόνους.

«Δυὸ γιοὺς εἶχες — μανούλα μου δυὸ δέντρα — δυὸ ποτάμια — Δυὸ κάστρα Βενετσιάνικα — δυὸ δυόσμους, δυὸ λαχτάρες — Ἔνας γιὰ τὴν ἀνατολὴ — κι' ὁ ἄλλος γιὰ τὴ Δύση — κι' ἐσὺ στὴ μέση μοναχὴ — κοιτᾶς, ρωτᾶς τὸν ἥλιο...»

Ὁ Μανώλης Μητσιᾶς ἀπὸ τὴν πλευρὰ του ξεδιπλώνει στὸ ηλεκτρισμένο στάδιο τὴν θαυματοχάστη ποίηση τοῦ Σεφέρη.

Κι' ὕστερα πάλιν ἡ Μαρία μὲ τὸν «Ἀντώνη» (Ἐκεῖ στὴ σκᾶλα τὴν πλατεῖα — στὴ σκᾶλα τῶν δακρῶν...), τὶς «κοπέλλες Μαουτχόουζεν» καὶ τὸ «Κορίτσι μὲ τὰ δακρυσμένα μάτια»...

Κάνει κι' ὁ Πέτρος Πανδῆς τὴν πρώτη του ἐμφάνιση στὸ ἑλληνικὸ κοινὸ μὲ τὸ «Κάντος Χενεράλε» τοῦ Πάμπλο Νερούντα σὲ μιὰ ἐκτέλεση ὄλο ἐπαναστατικὸ πάθος.

Κι' ἀνάμεσα σ' ὄλη αὐτὴ τὴν πανδαισία ἀπὸ ὄλουθε ρίχνονται ρυθμικὰ τὰ συνθήματα «Δώστε τὴ χούντα στὸν λαό», «Μὴ ξεχνᾶτε τὸν Νοέμβρη», «ΝΑΤΟ — ΣΙΑ — Προδοσία». Κι' ὁ Μίκης στὴν φωταγωγημένη ἐξέδρα, ψηλὸς ὄσο ποτέ, διευθύνει τὴν συνηματολόγηση, ποὺ μετουσιώνονταν κι' αὐτὴ σὲ τραγούδι.

Κι' ὁ Μάνος Κατράκης ἐκεῖ ν' ἀπαγγέλλει τὰ «Κάντος...», ὁ Νότης Περγιάλης ν' ἀπαγγέλλει τὸν Μανώλη Ἀναγνωστάκη, κι' ὁ Ἀλέκος Ἀλεξανδράκης νὰ ἐπαναλαμβάνει μὲ τὴ βροντερὴ του φωνή.

«Τὰ τάνκς σκουριάζουν — τὰ τραγούδια νικοῦν». «Ὅσο ἡ Κύπρος στενάζει — ἡ Ρωμισσύνη θὰ στενάζει».

Στὴν πρώτη συναυλία τῆς Τετάρτης τὰ τάνκς — κι' ἂν εἶχαν σκουριάσει — κατόρθωσαν νὰ ρίξουν καὶ πάλι τὴν σκιά τους. Ἐκεῖ ποὺ τραγουδοῦσε ἡ Μαρία κόπηκε ἀπότομα ἡ φωνὴ τῆς. Εἶχε κοπεῖ τὸ καλόδιο. Ἐπεμβαίνει ἀμέσως ὁ Μίκης. «Ὅλα τὰ προβλέψαμε, μόνο τὸ ψαλίδι δὲν προβλέψαμε». Καὶ καλεῖ τὸν λαὸ νὰ τραγουδήσει μαζί του. «Μὴν ξεχνᾶς τὸν Ὠρωπὸ». Τὸ τί γίνεται δὲν περιγράφεται. Ἡ ὄργη γίνεται ρωμαλεὸ ξέσπασμα.

Ἡ συναυλία κλείνει (μὲ λειψὴ τὴν ἀπόδοση τῶν μεγαφώνων τὴν πρώτη βραδυὰ) μὲ τὰ «Λιανοτραγούδα» καὶ μὲ κορωνίδα ἐκεῖνο τὸ κλασσικὸ πιὰ «Τῆ Ρωμισσύνη μὴν τὴν κλαῖς — ἐκεῖ ποὺ πάει νὰ σκύψει — μὲ τὸ σου γιὰ στὸ κόκκαλο — μὲ τὸ λουρὶ στὸ σβέρκο»...

Τραγουδᾷ ὁ ἴδιος ὁ Μίκης καὶ ὅταν ξεκινᾷ τὸ ἠρωικὸ φινάλε σηκώνεται ὀλόρθο τὸ στάδιο καὶ τραγουδᾷ μαζί του. Πενήντα χιλιάδες λαοῦ! «...Νάτη πετιέται ἀποξαρχῆς — κι' ἀντρεῖει καὶ βεριεύει — καὶ καμακάνει τὸ βερὶο — μὲ τὸ καμάκι τοῦ ἡλίου».

Μισὴ ὥρα κρατᾷ τὸ φινάλε. Οἱ πιὸ παλιοὶ ποὺ θυμοῦνται μέρες παλαιᾶς δόξας ἀλλὰ καὶ ἤττας κλαῖνε. Οἱ πιὸ νέοι σφίγγουν ὄλο πάθος τὶς γροθιές. Ὁ Πεσματζόγλου κι' ὁ Μαγκάκης ποὺ ἦταν ὡς πρὶν λίγο ὑπουργοὶ καὶ ἕτονονται δυὸ βήματα πιὸ πέρα κατεβαίνουν τὶς σκᾶλες, διασχίζουν μὲ δυσκολία τὰ πλῆθη, βγαίνουν στὴν ἐξέδρα, ἀγκαλιάζουν τὸν Μίκη καὶ ρίχνουν δακρυσμένοι συνθήματα ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας. Ἐκεῖ κι' ὁ ἥλιος, πιὸ πέρα ὁ Φλωράκης. Σέρνουν καὶ τὸν σεμνὸ Ρίτσο στὴν ἐξέδρα.

«Ὁ Μίκης, λέει κατασυγκινημένος, μιλώντας μὲ τὴν δική σας φωνὴ τὰ εἶπε ὄλα, ὄσο καλύτερα μποροῦσαν νὰ εἰπωθοῦν. Ἡ μου-

σικὴ τοῦ Μίκη εἶναι ἡ φωνὴ τοῦ λαοῦ. Κι' ὅταν μιλάει ὁ λαὸς ἐνὸς ποιητῆ δὲν ἔχει παρὰ ν' ἀκούει».

Κατορθώνουμε κι' ἐμεῖς νὰ πλησιάσουμε τὸν Μίκη, νὰ τὸν ἀγκαλιάσουμε, νὰ τὸν εὐχαριστήσουμε. Γιατί, ὄλα ἐκεῖνα τὰ ἐκατομμύρια τῶν εἰσπράξεων εἶναι γιὰ τὴν Κύπρο, γιὰτὶ ὄλη ἐκεῖνη ἡ ἀποθέωση εἶχε συσχετιστεῖ μὲ τὴν ἀγωνιζόμενη Κύπρο στὴν ὁποῖα εἶχαν ἀφιερωθεῖ οἱ συναυλίες. Κουρασμένοι ἀλλὰ πανευτυχῆς (πόσα καὶ πόσα χρόνια περῖμενε αὐτὴ τὴν ἀμνηστικὴ ἐπαφὴ μὲ τὸν λαὸ του) γράφει στὸ πρόγραμμα ποὺ θέλησα νὰ κρατήσω σὰν ἐνθύμιο.

Ἡ καρδιά τῆς Ρωμισσύνης κτυπᾷ στοὺς παλμούς σου Κύπρος, χρυσοπράσινο φύλλο.

Ὅλοι εἶδαν στὰ δυὸ ἀλησμόνητα λαϊκὰ πανηγύρια τοῦ σταδίου Καραϊσκάκη τὴν σφριγηλότητα ποὺ κρῦβει μέσα τῆς ἡ ελληνικὴ ἄριστερά, ἡ τόσο κατατρεγμένη καὶ πολυδασσανισμένη ἄλλα καὶ ἀδιάκοπα ἀνανεωμένη Ἑλληνικὴ Ἀριστερά.